

Telegraful Roman

Abonamentul:

Pe un an 32 coroane.

Pe șase luni 16 cor., — Pe trei luni 8 cor.

Corespondențe

să se adreseze Redacției «Telegraful Roman», Strada
Măcelarilor Nr. 45. — Seriozii nefrancate se refuză. —
Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învoială**Abonamentele și inserțiunile**

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Ro-
man», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Salutul celor mici

scris de **Andrei Bărsan** și declamat cu sentiment
și pricepere surprizătoare de copilă Veruca Bohățel
în fața viteazului general **Moșoiu** în piața Sibiului.

Bine-ați venit pe-a noastre plăiuri
Ostășii ai măndrei Români
Până la noi sosită veste
De-a voastră dalbe vitejii.

Purtăți de dragostea de țară
De glasul săngelui chemăți,
Ca vulturii, în sbor trecuți-ați
Inalte piscuri de Carpați!

Dar piedeci mari v'au stat în cale,
Pornit-au valuri de nevoi,
Și mulți, ah mulți din sirul vostru
Murit-au moarte de eroi.

Ci nu v'a spăimântat năvala
De grele oștii împărătești,
Voi le-ați oprit cu pieptul vostru
Pe la Oituz și Mărășești.

Si-acum când iară una suntem,
Aci ce ne simțim Români
Noi vă ieşim cu drag în cale
Cu fala 'n piept, cu flori în mâni.

Un singur glas ne împreună
Pe toti ai Daciei moșteni:
Trăiască România Mare!
Trăiască bravii ei oșteni!

Starea noastră culturală

Treapta de cultură la care a ajuns un anumit popor, se poate judecă din multe puncte de vedere. Unii judecă starea culturală din mulțimea publicațiunilor de tot felul, ce ar apărea într-un anumit timp. — E greșit însă a lăua de bază bunăoară presa și publicațiunile periodice, cari însă pot ajuta într'un chip foarte fecund la sporirea bunului intelectual și moral, adecă cultural al unui popor; o iconă clară însă la nici un caz nu ne pot da, căci reprezentă doar cele mai multe dintre ele anumite scopuri de propagandă, anumite grupări, de cele mai multe ori politice. Tot așa și produsele literare, deși un criteriu cu mult mai obiectiv și just, ne pot arăta gradul de cultură cel mult a unei părți minime din popor: a publicului cititor.

Geniale! Sânt sănție dumnezește prea adesea neînțelese de contemporani. Poate cel mai genial popor al lumii, Italianii, stau față de celelalte popoare mari la un nivel cultural nu tocmai superior. Tot ei au relativ și cele mai multe școale superioare; prin urmare nici genile, nici universitățile și academii, nici chiar numărul școlelor secundare, cari de cele mai multe ori ajută, dacă sănătatea numărătoare, la sporirea unui număr prea mare de proletari intelectuali, nu ne pot lămuiri într'un chip fidel despre starea culturală a respectivului popor.

Și dacă am lăua de rând toate instituțiile culturale și le-am analiza vom aflat, că aproape toate favorizează numai mai mulți sau mai puțin răspândirea în cercuri mai largi sau mai restrâns, unele într'un chip mai norocoș, altele mai puțin a culturii, dar ele însăși prin felul lor de a munci, prin produsele sănătoase și numeroase, nu ne pot încredea despre slărea culturală a unui popor. Ba ce e chiar mai mult, unele dintre ele susțin unei critici juste, deși întemeiate și sporite în numele culturii, sănătății, sănătății cu drept cuvânt instituții foarte păgubitoare, anticulturale: bunăoară cinematografele și în general aproape tot ce e și intemeiat și condus de evrei. Tot ce acest popor a făcut pentru altii, adecă în primul rând cultura dată de reprezentanții lui altora, au fost mijloace de desorientare și corupare morală, au fost vître pururea arzănde de folcul destărișor social.

Și când vorbim despre imbunătățirea și ridicarea la o treaptă cât mai înaltă culturală a poporului nostru de pretutindeni, chiar de început să ne ridicăm cu toții glasul și să creem tuturor: grijiți să nu se ajungleă evrei în presă; grijiți, să nu ne scrie, nici măcar să nu ne tipărească evrei ga-ze și reviste, cărți și muzici, grijiți să nu ne facă ei teatre și localuri de petrecere, păziti-vă de localurile și societatea lor, căci sănătății, cari nar- coticează și adorm, fără să te mai

trezesti. — Si să grijim mai mult de căt de orce să nu ajungă în școală. Această instituție o vrem pe viitor excludivă a noastră, ca în zbutiumările ce vor urma, să ne fie razim puternic de apărare și înaintare.

Si acum, precum vedem toate acestea în loc să ne lămurească, mai mult ne abăt; ba unele chiar ne înțeind chipul clar ce am dorit să-l avem înaintea ochilor despre cultura poporului. Ne rămâne să ne adresăm instituțiilor și asociațiilor, ci unuia fapt de o valoare necontestată până azi de nimenea. — Căci sănătății și scrie, căci sănătății analfabetă? iată criteriul, semnul după care putem cunoaște gradul de cultură al unui popor. — Nu voi aduce date statistice, e de prisos. În această privință, durere, ne cunoaștem prea bine și fără date statistice. Știi căci și scrie? — Nu și tu va fi răspunsul la majoritatea poporului nostru. — În privința aceasta sănăm unul dintre popoare din țările ale Europei: numărul analfabetelor la noi e mai mare ca al studiorilor de carte; și e și mai dureros, aşa și în toate provin- cile locuite de Români.

Iată un fapt, care atunci când e vorba de învățământ și de organizație luă pe foată linia, va trebui să ne lămurească tot mai mult ca un fir roșu tras cu lățire de foc îmbărbătător: *Analfabetismul și combaterea lui la Români*. — Iar cănd vorbim de analafabetism, îl putem largi puțințel noastră, cum de fapt în viață practică așa și e. Căci analafabet și numai cel ce nu știe căci și scrie, ci și acela care pus în slujba unei instituții nu-si poate îndeplini datorină, căci nu se pricepe. Avem analafabeti nu numai în materie de căci și scrie, ci sănătății analafabetici în orce fel de materie. — Si cănd zicem combaterea analafabetismului înțelegem combaterea lui nu numai într'o anumită materie, ci combaterea lui pe toată lînia. — Iar instituția cea mai chemată să combată analafabetismul, e școala și slujitorii ei, învățătorii și profesorii noștri.

S. Oprean.

Batalionul „Avram Iancu” în Sibiu

Aseară la orele 10½ au intrat în gara Sibiului vitejii nepoți ai Craiuului munjilor apuseni, **Avram Iancu**. Sunt toți Români ardeleani, adeverări eroi ai neamului, cari au înțeles și au ascultat cheamă și poruncă sfântă a săngelui. Disprejuritorii de moarte, au buruit toate stăvile ridicate cu rafinare diavolească de urgișii opresori, și aujuns pe pământul sfânt al *României libere* să însurătă în falnică și gloriaasa armată a marelui Rege Ferdinand, dând viață renumiului „Regimentul Avram Iancu”.

Ei au fost aceia cari în luptele dela *Focșani*, *Mărăști* și *Mărășești* au izbit cu cumpălită mânie în cetele teutone bagând groază nemai pomeneală în trufului general Makensen, care aruncă desnaște dăduid cu puterea mitralierelor, divizii peste divizii în prăpastie săpată de viațea românească. Acești pui de lei, cari cu trupurile lor au oprit roata sorii și au vrăjit norocul răsboiului pe seamă neamurilor luminate, luptătoare pentru dreptate și libertate, au sosit în Sibiu, său intors cu aureola de izbăvitori în Ardealul nostru.

La gara-i au primit **Generalul Moșoiu** cel mai viteaz fiu al Ardealului, cu statul său major; șeful apărării și siguranței publice distinsul politician Dr. St. C. Pop, cu mare suță, Legiuinea română, reuniunea meseriașilor români în frunte cu președintul V. Tordășianu, și imens public. Corul meseriașilor a cântat „Imnul Regal”, „Deșteaptă-te române”.

Din București

Omul vândut dușmanilor, fostul director general al poștelor, Verzea, prinși și condamnat la moarte își va primi zilele acestea pedeapsa: glonțul.

Tot trădătorii și oamenii vânduți vrăjitoarelor, vor fi pedepsiți potrivit gravității păcatelor lor. — Se fac zilnic arestări senzaționale, asupra căroră vom reveni la timpul său.

Generalul francez D. Esperet a fost zilele trecute în București, unde a luat contact cu factorii de guvernare.

Armata ceho-slovacă

Cum se prezintă armata ceho-slovacă?

Ea este în adevarat o unire de frați, în scop de a inființa o mare idee națională. Fiecare soldat trebuie să se supună poruncilor date spre binele țării.

Să crede poate că ofițerii și soldații armatei ceho-slovace trag leuri însemnătate? Nu este asta. Fiecare ofițer primește, pe lângă plata normală, și *zoul* coroane adăus de scumpete. Soldații se plătesc pe zi cu 1 (una) coroană; ofițerii i-150; sergentul 2 coroane; sergeant-majorul 2-50 cor. Adăos de scumpete, pentru fiecare, erauș *două* coroane.

Disciplina este desăvârșită. Salutarea nu este obligatorie.

Ceho-slovaci, cu armata lor bine disciplinată și *modestă* în pretenții bănești, are negreșit să iasă biruitorale din luptele cu asupriori.

Slovaci și politica maghiară

— Declarație unui slovac —

Fostul deputat în camera ungără, din Milán Hodja, într-o con vorbe avută în calea acestea cu un ziarist a făcut câteva declarări, care se potrivesc în multe puncte și cu stările românești, în raportul cu politica de maghiarizare.

In resuțat, din Milán Hodja (pe care maghiarii vorau să-l alemenucesc cu postul de președinte al republicei slovacă) spune următoarele:

La sfârșitul veacului al 18-lea preșul Bernolák de Pressburg a ridicat dialecul slovac de Nagyszombat la gradul de limbă literară. Sub înăurarea acesta s-a produs oarecare literatură, în deosebi religioasă. Acest început s-a stâns cu totul pe în anii 30 al veacului trecut.

Există cinea deosebite între dialectul slovac și într-o limbă literară ceho-slovacă, dar mai mult în afonice.

Pe la anii 40 s-a deșteptat de nou chestiunea limbii slovacă. Conducătorii de atunci ai slovacilor aveau nădejde, că dacă poporul slovac se desface de cehi și de moravi, — în cea ce privește cultivarea limbii și literaturii sale, formându-se cultura sa individuală, — statul ungar îl va sprinji să ajungă o *năjene politica* deosebită. Acțiunea literară și culturală a dobandit rezultate, s-a produs în adevarat o slabire a legăturilor cu cehii și moravii, și dialectul *slovacesc mijlociu* din (Turz și Zolyom) a devenit limbă literară a poporului nostru. Însă, năzunită noastră politică, ungurii nu le-au sprinji nici de căt.

Când în Ungaria s-a porât și mai mult politica *maghiarizării*, la slovacii a prins de nou putere direcția cehă. Aceasta a fost susținută cu multă putere chiar din partea lui Bach. După căderea absolutismului, slovacii au avut multă incredere, că ceea ce năibutit în anii patruzece — recunoașterea de națiune politică a poporului slovac, — se va realiză acum. Camera din 1861 a și primit în principiu egală îndrepătre a națiunilor din Ungaria; iar reunirea culturală *Slovenska Matija* a sancționat dialectul slovac de limbă literară. Atunci a urmat epoca de de a literaturi slovacă și cu scriitorii Statkovič, Božta, Kalniciak, Kral și soții lor.

După 1867, legea de naționalitatea privată după care și-a deșteptat mare neîncercere; iar politică inaugurată a maghiarizării a convins slovacimea, că dacă se desface de cehi, este amenințată de catastrofă atât din punct de vedere cultural, că și național.

Guvernul maghiar n-a închis trei gimnaziu sub cuvânt de pasvalism, n-a desființat societatea Matija, iar Coloman Tisză a declarat în fața parlamentului, că

“nu există națiune slovacă, și dacă ar vrea să există, trebuie să drobătă”. Hurban, care a fost unul din Intemeietorii limbii literare slovacă, a scris eași în limba ceho-slovacă. Limbă literară slovacăca a rămas în general numai în literatura populară.

Slovaci au început să peregrineze la cehi, căutând vechiile izvoare de cultură. Înăurarea cehilor crește în proporție cu acțiunea de maghiarizare.

La sfârșitul anilor 90 direcția ceho-slovacă își stabilise programul. Tinerimea slovacăca de atunci începe se duce în Boemia și Moravia la scoala secundară și superioară, mulți rămn acolo, de chiazi și instituție de agricultură și de industrie în Boemia și Moravia sănătatea de slovac...

Acesta sunt mărturisirile lui Milan Hodja despre rezultatele încercărilor de desnaționalizare în slovacime.

Slovaci au dat adăun pe Petőfi, românii pe Huniade; — ear maghiarii și-au manifestat recunoștința prin legăturile, astăndă la viața națională și culturală a nemaghiarilor. Rodul acestei politice se culege astăzi. —

Experimentele de maghiarizare încețează îndată ce poporale prigonează mai multe comunități de stat cu maghiari. Așteptă.

— Experiențele de maghiarizare încețează îndată ce poporale prigonează mai multe comunități de stat cu maghiari.

Așteptă.

Zile mari

Ardeneli la București. — Jertfele neamului. — Martiri.

Ziarul bucureștean *Universal* primă astăzi scrie:

„Din cauzul întâu când au păsit la noi ilustrii și iubili oaspeți ardeneli, trăim cea și zile neutrate.

Mai era frica noastră din Basarabia și apoi cei din Bucovina au venit să ne verifică că nu suntem români și că nu suntem să așteptă la Patria mană. Suntem cu toții mișini Ardeleani și venit să incunună opera măreșă a umurilor și înăpărătie vîsturii nutrit de vecurii de marii noștri premergători, desăvârsind-o de astădată trăinii și pentru vecile sub domnia vrednicului nostru Rege, Ferdinand I.

Se poate ca un număr să trăiască zile mai mari?

Se poate ca în cîrile astăzi să nu ne simțim întreaga ființă cuprinzătoare de o bucurie de neînchipuit, care ne-are făcut să credem că ne agățăm sub influența unui viu neînșărtit fără dovezile ce vine la tot pasul, că întărevărătrăiile astăzi de fericeire, că suntem patruși la revîrăsirea lor astăzi prin întregul neam românesc?

De la un capăt până la celălalt și jării renumit astăzi străjuit de fericeire ce ne corespunde, și pe tot ochiul românilor stau ajunți cu dragoște spre aceia care au sunat printre noi ca martori vîi ai desăvârșirii operei unirii tuturor țărilor românești într-un mărunchi mândru și glorios.

Iubul nostru suveran în discursul său rostit mai eră la palat din adâncul său patrianism cald, nă-arrătat că acea faptul ai unii trebuie să se fie cu săt mai scump și că zămisilă din juriște unui neam.

Înălțat nostru suveran la cîrile astăzi străjuit de fericeire să cumperi roadele de astăzi și că suntem noștri aliați care să înțelegem cîndulor cu români și cu luna asta, care avea să reverse răsuflare. România binecuvântă zilelor mari ce le trăim în fine spre dragii noștri flăcăi, din sufletele acelor aleși plutesc negreșit deasupra noastră în zile astăzi de fericeire,

Fie ca pilda lor să ne slujească să prețuim cum se cuvine roadele ce le cureau noi, urmări și burciu din noi să nu înțelegem înțelepcuirea ce trebuie să se căluzească în cîrile mari de astăzi.

Aviz și apel

Aduc la cunoștința obștei românești și în special colegilor prof. de căntări, doamnelor și domnilor invățători, și din încredințarea Resursei de organizare al Consiliului dirigent român am pus în tipar o carte de *câtecele naționale alese*, aranjată pentru cor mixt de bărbăți și pentru 2 voci, în broșuri separate, care vor fi în timbal cu cel mai scurt.

Totalăză rog de mulțimea invățători și pe toți acei, cari cunosc cîntecele naționale de caracter popular de origine mai veche, dar cu deosebire *plăsmite în zilele de premenire suferătoare* prin care treceam acum (text și melodie), să bineveacă și a mi le comunică pentru a putea în eventual utilitatea sa seria următoare, ce voi publica mai târziu. *Tinotei Popovici*, profesor de muzică la seminarul Andreian, Sibiu, str. Cisnădiei 7.

Știrile zilei

Recepționiți oficial la nouul comandant militar român. Cum și-aflat din izvor autorizat, madame, Vineri în 14/27 i. c. între orele 10 și 12, în cîrile naționale, a general comandant al trupelor române *Tiberiu Moșoiu* și generalul consilier *Ionel Mosoiu* la primă în localitatea deputaților de răboiu, din str. Schei, vizitele oficioase ale autorităților bisericesti și civile, ale consiliilor naționale precum și ale reuniunilor și corporațiunilor din loc. Între orele 11-12 vor fi primite autorităților bisericesti și consiliilor naționale, iar dela 12-1, oficiile civile, reuniunile și corporațiunile.

Revista nouă. Anunțăm cu multă plăcere apărerea primei reviste literare române în Ardeal, după lungul răboiu, care a întrerupt multă activitate condecorătoare și profesională înțelepcuirea românească. Noul organ poartă numele de *Tiberiu Moșoiu*. Primul număr a apărut la Roman. Revista se tipărește acum în *Sibiu* în Tipografia Arhidiecezană.

Pentru membru Consiliului național din orașul și consiliul Sibiu, Recepționițiilor membru și Consiliului, cîza de sedință este în liceul sătmărenă *Joiu* în orele 5 p. m. Președintă *Consiliul Consiliatului*.

Răboiu în cifre. Ziarul *Daily Express* arată puterea armatei din răboiu universal în cifre ce urmează, și adecă: au avut soldați:

Anglia	8 000 000
Franta	10 000 000
Rusia	3 500 000
America	2 000 000
Belgia	500 000
România	500 000
Sârbia	500 000
Grecia	300 000

La olătă: 31,800,000
Germania 12,000,000
Austro-Ungaria 6,000,000
Turcia 1,000,000
Bulgaria 500,000

La olătă: 19,500,000
Sau luptat cu totul: 51,300,000 de oameni.

Pierderi:
Imperial britic 2,900,000
Franța 4,000,000
Rusia 5,000,000
Italia 1,500,000
Belgia 350,000
România 200,000
Sârbia 200,000
Grecia 6,960,000
Austro-Ungaria 4,500,000
Turcia 750,000
Bulgaria 200,000
Sau cu totul: 26,560,000 de oameni. Cheluhilele se socotesc cu aproape 36 milioare lire sterlina, (sau 900 milioane de lei).

Apel de prietenie. Academia maghiară din Budapesta a publicat un apel adresat academicilor străini, rugându-le să vină în ajutorul înțelepcuitorilor teritoriale a Ungariei. Citirea apelului academic îl face impresionant articol sovînist din Pesti Hirlap.

In memoria iubitorilor răposaști. Nemănăștă doamna Laura Aron, văduvă preoteasă, cu prilejul sărbătorii marelui mucenic Nicolae Aron, fost paroh și a fiului său Dr. Nicolae Aron, fost medic, sumă de 20 cor. la *“Fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentul bărbătorilor bineîmăriti pentru cauzele meseriașilor”*. Pentru primos aduce sincere mulțumiri: Vic. Tordășanu, predețul Reuniunii sodalilor români din Sibiu.

Mersul trenurilor în Sibiu. Valabil din 10 Decembrie.

Prețul spore:

1. Făgărăș, în zile fără soi, la 8.47 l. a.
2. Copsa Mică, zilnic, la 6.20 l. a. și 4.02 d. a.
3. Vințu de Jos, zile cu soi, „ 8.00 l. a.
4. Turnu Roșu, în zile cu soi, „ 12.24 d. a.
5. Cîzăradie, în zile cu soi, „ 5.23 dim.
6. Agnita, Lună, Mierc., Vin., „ 7.40 „.

Sosesc dela:

1. Făgărăș, în zile cu soi, „ 12.23 d. a.
2. Copsa Mică, zilnic, la 11.13 l. a. și 6.050 seara
3. Vințu de Jos, „ 7.30 „.
4. Turnu Roșu, zile cu soi, „ 7.30 „.
5. Cîzăradie, zile cu soi, „ 7. dim.
6. Agnita, Marți, Joi, Sâmbătă, „ 7. seara

Velika Sârbia

Așa se cheamă o broșură scrisă de insufletorul candidat de avocat Dr. R. Molin. Sârbii mere, pornită să înghețească ca un molah înțintură cu poporuline curat românească: *Bânatul românesc*.

Chiar și după „adevărul unguresc“ adecă pe temeiul datelor statistice ungurești, Banatul trebuie să aparțină României mari, doar România sună în număr de 592,052 (după datele noastre bisericilei 73,273) în valea Timocului, în Sârbă veche, trăiesc 250,000 Români, espusă totală desnaționalizări. Să acum se mai jeferască neseccate comori sufește și materiale românești nesănătosi slav?

„Sârbă după doi ani de lenevinie pe insula Korbi sub Arcadale-Achileonului, au uitat că atunci când Entente îtoate și erau în perezze, nu Voiesc Sârbă (armata sârbă) ci dorobanțul dela Vasili și tunul dela Focșani a rupt coroana lui Wilhelm.“

Teatre în Sibiu

Cinematograful Orașului. Piata Hermann. Directoră: Dn. M. Scholtess.

Vineri și Sâmbătă: *Omul electric*, dramă detectivă în 5 acte.

Duminică și Luni: *Familia blestemată*, mare dramă în 5 acte.

In fiecare seară se dau frumoase spectacole.

Zilnic cele mai interesante programe. Începutul la: ora 6/4, seara.

Cinematograful Apollo. Strada Schei.

Directoră: Dna. Elm Toth.

Sâmbătă: *Soarte lui Conrad Hart* dramă în 4 acte.

Duminică și Luni: *Dramă studențească* în 5 acte.

Marți și Miercuri: *Dr. Gar el Hamă*, film Nordisk.

Inceputul la: ora 7 seara.

Cărți și reviste

Calendarul Arhidiecezan. A ieșit de sub tipării Calendarul Arhidiecezan, pe anul 1919.

Cuprinde, ca și cel din anul trecut, lucruri interesante de călă și îndrumări de folos: Povestiri din cîte mai frumoase, istoriile, anecdote, glume, versuri.

Este impodobit cu patru chipuri ale bărbătorilor noștri răposaști în vremea răsboii.

De vânzare la *Librăria Arhidiecezană* în Sibiu. Pretul: 2 cor, 50 fileri (și porto 20 fil). Ediția cu semăsimț costă 4 coroane (și porto 20 fil). Este astăzi cel mai căutat calendar românesc.